

Muškarci. Oprez!

Jan Peeters

Brigu o djeci trebamo oblikovati prema kriteriju dobrobiti djeteta. Jan Peeters se pita zašto bi postupci žena prilikom skrbi o djeci bili prihvatljiviji od postupaka muškaraca.

2010. godine Nizozemsku i Belgiju je potresao slučaj seksualnog zlostavljanja u jednom vrtiću u Amsterdamu. To je bila odlična prilika da tisak preispita ulogu muških odgajatelja u predškolskim ustanovama. Je li muškarcima doista mjesto u jaslicama ili su oni faktor rizika za malu djecu?

Nakon novinskih napisa primio sam mailove mnogih muškaraca s kojima sam od 2001. godine radio. Govorili su mi o tome kako sada, nakon cijelog niza godina, ponovno primaju negativne poruke roditelja i prijatelja. Njihov profesionalni identitet se iznova preispituje jer se čini da skrb za djecu ne bi trebao biti muški posao. Za mnoge muškarce zaposlene u predškolskim ustanovama ovo su bila teška vremena. Bura se ipak stišala pa reakcija u Flandriji nije poprimila značajke histerije. U javnosti je uglavnom zadržan pozitivan stav prema muškim odgajateljima.

No, u anglosaksonskim zemljama situacija je mnogo problematičnija. Nakon slučaja pedofilije u Ujedinjenom Kraljevstvu 2011. godine *Daily Mail* je pisao da muškim odgajateljima ne bi trebalo biti dopušteno djeci mijenjati pelene. Na Novom Zelandu je opao broj odgajatelja nakon što se kroz tisak nadugačko raspravljalo o jednom slučaju seksualnog zlostavljanja. Još uvijek nije jasno kakve će dugoročne učinke to

imati na broj muških odgajatelja koji se prijavljuju za posao.

Ovo bi mogao zgodan biti trenutak da se postavi pitanje: zašto su muškarci potrebni u jaslicama i vrtićima?

Prvo, muškarci u ustanovama za djecu rane dobi dobar su primjer roditeljima. Pokazuju majkama i očevima da skrb o djeci nije isključivo ženski posao. Mladim očevima često nedostaju uzori, pa tu ulogu mogu preuzeti odgajatelji. Jaslice i vrtići predstavljaju svijet žena u kojem se otac koji dovodi ili odvodi dijete može osjećati nelagodno. Odgajatelji očevima pristupaju ležernije, te tako čine da se oni u ovim ustanovama bolje osjećaju (ustanove prijatelji očeva).

Drugo, miješani timovi svima omogućuju da uče jedni od drugih. Muškarci i žene se razlikuju u svom pristupu djeci i roditeljima. Istraživanja pokazuju da različitost obogaćuje rad predškolskih ustanova. Muški djelatnici imaju vlastiti stil skrbi o djeci rane dobi pa se stoga djeci pružaju raznovrsnije prilike, koje utječu na raznolikost socijalnih interakcija.

Miješani tim u vrtićima ima potencijal pridonijeti stvaranju nove kulture djelatnosti na način da muškarci i žene međusobno ravnopravno dijele zadaće. Ovo je važan korak ka podjednakim mogućnostima, koje će buduće generacije vjerojatno imati.

Mnogi stručnjaci smatraju da će na ovaj način buduće generacije vjerojatnije podjednako dijeliti kućanske poslove i skrb o djeci.

Posljednji važan argument jest da je u vrijeme sve starijeg stanovništva velika potreba za muškarcima u predškolsstvu, te da će biti teško udovoljiti budućim potrebama ako se budemo oslanjali isključivo na žensku radnu snagu. Na tržište rada dolazi sve više visokokvalificiranih žena čije ambicije i profesionalne težnje prerastaju odgajateljsku struku pa će, oslonimo li se samo na žene, biti sve teže popuniti radna mjesta u ranom odgoju i obrazovanju.

Muškarci moraju biti oprezniji od žena
Znamo da je muškim odgajateljima teže biti prihvaćen od strane roditelja i kolega/ica i da neprestano moraju biti na oprezu zbog sumnji za pedofiliju. Istraživanje koje smo proveli u Flandriji pokazuje da većina roditelja dobro prihvaća muške odgajatelje: neki su roditelji u početku bili rezervirani, ali su kasnije reakcije bile pozitivne. Za roditelje imigrante dolazak muškog odgajatelja bio je veći problem. Trebalo im je više vremena da se na njega naviknu, ali se vremenom i njihov otpor izgubio.

Pored toga odgajatelji su izvijestili o slučajevima kad im se nije vjerovalo.

Jedna majka je izrazila sumnju da licencirani odgajatelj može izmjeriti temperaturu njezinom bolesnom djetetu. Jedan muškarac koji je radio s djecom imigranata izjavio je da je namjerno radio sa starijom djecom (9-12 godina) jer je roditeljima bilo jako čudno da se muškarac može skrbiti o mladoj djeci.

Svi osim jednog muškarca s kojima smo obavili intervju bili su suočeni s predrasudama o seksualnom zlostavljanju, ali oko 20% njih izjavljuje da osjećaju kako moraju biti više na oprezu. Čini se da roditelji dodire i zagrljaje odgajateljica smatraju normalnima, čak poželjnima, ali iste postupke muškaraca gledaju sa sumnjom.

Prema riječima jednog odgajatelja: 'Od tada (slučaj seksualnog zlostavljanja) sam se počeo bojati reakcija roditelja, njihovih optužbi za pedofiliju. Kao muškarac morate biti oprezni prilikom tjelesnog kontakta s djecom. Uzmimo za primjer dvogodišnjaka iz moje grupe koji još uvijek dobro ne hoda. Želim ga podignuti i poljubiti, ali se moram zaustaviti i upitati: ako to učinim, hoće li zbog toga moji kolege i roditelji steći krivu sliku o meni?'

Ovakve stvari čujemo i na intervjuima s muškarcima na seminarima. Sa žaljenjem konstatiraju da sumnje i nepovjerenje imaju vidljiv utjecaj na njihovo ponašanje. Mladići, trenutno zadovoljni svojim poslom, u strahu su od budućnosti. Kao što jedan od njih kaže: 'Žaloso je, ali istinito, da ću kad ostarim i budem imao preko četrdeset morati potražiti drugi posao jer stariji muškarci koji rade s malom djecom nisu prihvaćeni.'

Još jedan primjer ponašanja koje je prihvatljivo kad se radi o ženama, ali izaziva sumnju kad se radi o muškarcu, jest slučaj jednog studenta čija je majka desetljećima brinula o djeci. Uvijek ju je viđao da nakon što opere i previje dječake puhne u njihov penis i tako od njih izmami smijeh. Tijekom stažiranja mentor je studentu zamjerio kad je učinio to isto. Cijelu stvar nije shvatio ozbiljno jer je to bila uobičajena praksa njegove majke, a roditelji se nikad nisu žalili. Međutim, vijest o njegovom ponašanju došla je do uprave, nakon čega je uslijedio razgovor. Odbili su mu produžiti ugovor o radu i dati pristanak za nastavak pripravnništva zbog sumnje na 'opasno ponašanje'.

Je li potrebna veća otuđenost? Uočavamo da su muškarci oprezniji prilikom fizičkih kontakata i izražavanja emocija. Postoji opasnost da se zbog sigurnosti djeteta i straha od

diskriminacije donese odluka o minimalnim fizičkim kontaktima i razmjeni emocija između odgajatelja i djece. Zagovornici ovakvog pristupa, u strukama poput medicinske i pravne, u kojima stručnjaci drže osobnu distancu od klijenata, tumače to 'profesionalnim pristupom', međutim, istraživanja pokazuju da ovakvo tumačenje nije poželjno. Netko tko radi s malom djecom ne može biti suzdržan i distanciran. On ili ona mora razviti emocionalni odnos s djetetom i roditeljima. Međutim, kod ovakvog pristupa uvijek ostaje prisutna opasnost, te odgajatelj/ica mora paziti da ne bude vođen/a vlastitim emocijama. Postupci koji su sastavni dio skrbi o djeci, poput lijepih riječi, zagrljaja i tješjenja, nisu izraz odgajateljevih osjećaja već moraju biti usmjereni na dobrobit djeteta. U odgajateljskom poslu razmjena emocija je važna stavka. Zagovaranje politike distanciranja je opasno. Francuski autori upozoravaju da to može voditi k 'određenom stupnju dehumanizacije'. Rezultati mog istraživanja pokazuju da neprekidan depersonalizirani odnos profesionalca s roditeljem i malim djetetom izaziva otpor roditelja te se zato zalažem za 'topao' profesionalni odnos jer smatram da podizanje malog djeteta podrazumijeva visoku razinu emocionalne uključenosti.

Autorica Dalli zalaže se za integriranje ljubavi i pažnje u 'novu konstrukciju profesionalizma'. Iako veći broj studija pokazuje da je 'voljeti djecu' jedno od najpoželjnijih iskustava djelatnika u ovoj struci, ona smatra da je definicija ovih koncepata problematična. Promjenama u tumačenju pojmova 'ljubav' i 'skrb' - što danas udaljava djelatnost skrbi o djeci od statusa profesije - *status quo* može postati stvar prošlosti. U isto vrijeme do izražaja može doći drugi važan aspekt skrbi o djeci. Kad govorimo o edukaciji, dobro bi bilo da se 'vještine skrbi' ne promatraju kao nešto svojstveno ženama, već kao nešto što se može naučiti. Muškarcima u ovoj struci to može biti dobro uporište. Postat će jasnije koji oblik fizičkog kontakta je prihvatljiv i neophodan u skrbi o maloj djeci. Jer doista nije prihvatljivo da se određeno ponašanje odgajateljica smatra slatkim i toplim, a da se odgajatelj koji to isto radi smatra sumnjivim.

Jan Peeters je profesor na Sveučilištu u Ghentu, Belgija, i urednik belgijskog izdanja časopisa *Djeca u Europi*.
jan.peeters@vbjk.be

